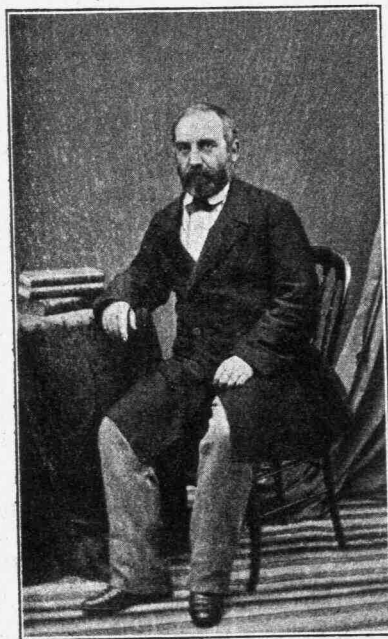

κάθε χρυσό του πέμολο έγυάλιζε
καί ἀπό μέσα ἐξερορρογάλιζε
ὁ Ἅγιος Πέτρος, μὲ βγαλμένα ράσα,
λὲς κι' ἐφυσούσε καμμιά κόντρα μπάσα.

ΠΟΛ. Τ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΘΥΜΑ

Η ΔΗ ὅτε ἀμείλικτος διεξάγεται ἐν Μακεδονίᾳ ὁ ἀγὼν τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τῶν θρασέων καὶ βανδάλων αὐτοῦ ὑπονομευτῶν, ἥρωες δὲ

λεοντόθυμοι καὶ θύματα εὐγενῆ ποτίζουσιν ὅλον ἐν μὲ τὸ τιμιον αἱμᾶ των τὸ μακεδονικὸν ἔδαφος καὶ ζωογονοῦσι θαλερώτερον τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας, νομιζομεν ὅτι θὰ εἶνε παράλειψις στοιχειώδους καθήκοντος ἐὰν δὲν ἀναγράψωμεν ἐνταῦθα τὴν φυσιογνωμίαν ἐνὸς μεγάλου πατριώτου, ὁστις πρὸ τριακονταετίας καὶ πλέον ὑπῆρξε τὸ πρῶτον ἡρωικὸν θῦμα εἰς τὴν κατὰ τῶν βουλγάρων ἀμυναν τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν δικαίων.

Εἶνε οὗτος ὁ ἀείμνηστος Γρηγ. Παπαδόπουλος, ὁ εὐρυμαθὴς διδάσκαλος τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας, ὁ

σοφὸς συγγραφεὺς, ὁ στρωμυλὸς καθηγητὴς τῆς ἑλληνικῆς καλλιτεχνίας, ὁ παιδαγωγὸς καὶ διαμορφώσας διὰ τῆς θερμους-

γού διδασκαλίας του τὴν Δόξα δ' Ἰστρία, ὁ ἐνθουσιώδης ἐργάτης καὶ ἀπόστολος τῆς ἐλληνικῆς ιδέας ἐν τῇ Μακεδονίᾳ, ἦν περιῆλθεν ἀπὸ τοῦ Σκάρδου μέχρι τοῦ Θερμαϊκοῦ, καὶ τὴν ὁποίαν ἐμελέτησεν, ἐγνώρισεν, ἤσθάνθη βαθύτατα καὶ περιέκλεισεν ἐν τῇ μεγάλῃ ψυχῇ καὶ ἐν τῇ φωτεινῇ διανοίᾳ του ὅλην. Δὲν ἔπεσεν εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν καὶ μὲ τὸ ὄπλον εἰς χεῖρας. Ἄλλ' ἡ ἱστορία, ἣτις θὰ διεκτραγωδήσῃ μεθαῦριον τὰς δοκιμασίας καὶ τὰ μαρτύρια τῶν ἐλληνικῶν πληθυσμῶν τῆς Μακεδονίας καὶ θὰ ἀναγράψῃ τὰ ὀνόματα τῶν ἡρωϊκῶς θυσιαζομένων σήμερον ὑπὲρ τοῦ μεγάλου ἐν αὐτῇ ἀγῶνος, θὰ ἐπιφυλάξῃ ἀναμφιβόλως μίαν χρυσῆν ἀληθῶς σελίδα καὶ θὰ ἀναστηλώσῃ ἐπὶ ὑψηλοῦ βάθρου τὴν ἐπιβλητικὴν μορφήν τοῦ Γρηγορίου Παπαδοπούλου.

Τῷ 1873, ἐπὶ τῆς πρωθυπουργίας Δεληγεώργη, διατέλει Γεν. Γραμματεὺς τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἦτο ἡ ἐποχὴ τοῦ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων σχίσματος. Ἐποχὴ κρίσιμος. Προσιωνιζομένη κινδύνους, περιπετείας, διωγμούς. Ἡ ἐλληνικὴ Κυβέρνησις, πρὸς ἐνθάρρυνσιν καὶ καθοδηγίαν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν ἐκεῖ ἐλληνικῶν πληθυσμῶν, εἰς ἓνα μόνον ἀπέβλεψε καὶ ἐνεπιστεύθη τότε, τὸν Παπαδόπουλον. Αὐτὸς ἐγνώριζε τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν κατάστασιν τῶν μακεδονικῶν πραγμάτων, αὐτὸς ἠδύνατο νὰ συμβουλευσῇ, νὰ ὑποδείξῃ τὰ μέσα τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης, νὰ ἡλεκτρίσῃ τὰ πνεύματα, νὰ ἀνοίξῃ τὸν δρόμον καὶ νὰ παρασκευάσῃ τὴν ἐθνικὴν ἐργασίαν. Καὶ ἐπέτλετο, ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, νὰ περιέλθῃ τὰς φάραγγας καὶ τὰ ὄρη, ὡς διοργανωτῆς δῆθεν τῶν ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θεσσαλίᾳ προξενείων, πράγματι ὅμως ὡς μυστικὸς ἀπεσταλμένος τῆς κυβερνήσεως. Ὁ χειμὼν προεμηνύετο δριμύς καὶ ἄγριος. Ἄλλ' ὁ Παπαδόπουλος, ἐν γνώσει τῶν κακουχιῶν καὶ τῶν κινδύνων, ἔδραμεν ἐκεῖ ἐπάνω, εἰς τὴν ἀπειλομένην Ἀκρόπολιν τοῦ ἔθνισμοῦ ἡμῶν διέσχισε τὴν Μακεδονίαν, περιῆλθε τὰ Βιτώλια, τὰς Σέρρας, τὸ Νευροκόπι, τὴν Στρωμνίτσαν, τὸ Μελενίκον, παντοῦ ὅπου ἦτο ἀπαραίτητος ἡ ἐμφάνισίς του· ἡλέκτριζε τὰ πλήθη, ἔδιδεν ὁδηγίας, μετέδιδεν ἐντολάς, ὑπεδείκνυε μέσα, εἰργάζετο, ἐδημιούργει, παρεσκευάζε καὶ ἐχάραττε τὰς κυρίας γραμμάς τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης. Περὰ τὰς συμβουλάς τῶν ἰατρῶν καὶ τῶν φίλων, ἐν τῇ ζέσει τῆς πατριωτικῆς του φλογός, εἰς οὐδὲν ἐλογίσθη τοὺς κινδύνους τῆς περιπετειώδους ἐκείνης περιοδείας. Ἄλλ' ἂν τὸ ψυχικὸν σθένος τοῦ ἀνδρὸς ἦτο ἀλίγυστον, καὶ τὸ ἱερὸν πῦρ, τὸ θερμαῖνον τὸ πνεῦμά του, ἄσβεστον, ἐν τούτοις τὸ καταπονηθὲν σῶμα δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνθέξῃ. Ἡ ὑγεία του

δισεείσθη τελείως, καὶ ὁ θάνατος τὸν εὔρε στρατιώτην μαχόμενον ὑπὲρ τῆς τιμῆς τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος. Μόλις ἐπρόφθασε νὰ ἐπανεέλθῃ ἐξησθενημένος ἐν Θεσσαλονίκῃ ἔνθα καὶ ἀπεβίωσε, θρηγούντων πάντων τῶν ἐν Μακεδονίᾳ Ἑλλήνων τὴν ἀνυπολόγιστον ἀπώλειαν τοῦ ἀνδρός. Ἐτάφη χάριν τιμῆς ἐντὸς τοῦ μητροπολιτικοῦ περιβόλου, ὅπισθεν τοῦ ἱεροῦ βήματος. Ὅταν δὲ τῷ 1890 κατὰ τὴν πυρκαϊᾶν τῆς Θεσσαλονίκης ἐκάη καὶ ὁ μητροπολιτικὸς ναός, ἐπρόκειτο δὲ μετ' ὀλίγον νὰ ἀνοικοδομηθῆ ἔκ νέου, χεῖρ εὐσεβῆς καὶ φιλόστοργος, ἡ τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀρσινόης, τῆς γνωστῆς συγγραφέως, ἔσπευσε καὶ περισυνέλεξεν εὐλαβῶς τὰ ἱερὰ ὀστᾶ τοῦ πατρὸς καὶ παρακατέθηκεν εἰς τὸ μοναστήριον Τσαούς.

Ἄς εἶνε εὐλογημένη καὶ ἀφθαρτος ἡ μνήμη τοῦ μεγαλοκάρδου πατριώτου, ὅστις ἔπεσε, τὸ πρῶτον αὐτὸς θῦμα, ἐν τῷ ἔκτοτε χρονολογουμένῳ ἀγῶνι κατὰ τῶν βουλγαρικῶν θηριωδιῶν καὶ ὑπὲρ τῶν ἱστορικῶν δικαίων τοῦ ἔθνους ἐν Μακεδονίᾳ.

ΠΩΣ ΕΚΟΠΤΟΝ ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΤΟΥΣ ΜΕΣΟΔΟΜΟΥΣ ΛΙΘΟΥΣ

Ἀφιεροῦται τῷ ἐν Γενεύῃ
ἀξ. κ. Ἡλία Ν. Φακλή.

§ 1.

ΕΝ Λιγῇ, ἀρχαίῳ δήμῳ, ἦτοι συνοικισμῷ, τῆς νήσου Σύμης, διασώζοντι ἱκανὰ ἀρχαῖα ἐρείπια, ὑπάρχουσιν ὠραῖα στρώματα λίθου ὑπομέλανος ἢ τεφχρόχρου, ἅτινα κατέχουσιν ὁλόκληρον τὸν πρὸς βορρᾶν ὑπερκείμενον τῆς κοιλάδος τῆς Λιγῆς λόφον, καὶ ὁλόκληρον τὴν πρὸς βορρᾶν αὐτοῦ ἐκτεταμένην κατωφέρειαν, φθάνουσαν μέχρι τοῦ κάτωθι χειμάρρου.

Οἱ λίθοι οὗτοι κεῖνται ἀλλεπαλλήλως ἐφ' ὅλης τῆς ἐκτεταμένης ταύτης ἐπιφανείας, διήκοντες ἄγνωστον μέχρι τίνος βάθος, καὶ ἀποτελοῦσι πλάκας ποικίλου πάχους, πλάτους καὶ μήκους.

Μέρος μόνον τῆς κορυφῆς τοῦ εἰρημένου λόφου καὶ αἱ πρὸ τῆς κοιλάδος πλευραὶ αὐτοῦ ἐχρησίμευσαν ὡς λατομεῖον τῶν ὀλίγων βεβαίως, ἀλλὰ λίαν δραστηρίων κατοίκων τῆς Λιγῆς.

§ 2. Βλέπων τις τὰς εἰρημένας ἀλλεπαλλήλους στιβάδας τοιούτων λίθων καὶ τοὺς πολυπληθεῖς καὶ παντοίων μεγεθῶν μεσοδό-